

I. RÉSZ.

Az Istenről.

I. Fejezet.

14. Az Isten egysége.

Az unitárius ember Jézus tanításai alapján azt vallja és hirdeti, hogy Isten nemcsak lényegében, hanem személyében is egyetlen egy.

Az Ó- és Újtestamentum egybehangzóan ezt hirdeti:

— Haljad Izrael, a mi urunk Istenünk egy Isten.
(5 Móz. 6, 4.)

Én vagyok az Úr és nincs több, nálamnál több Isten nincsen. (Ézs. 45, 5.)

Minden parancsolatok között ez az első: A mi urunk Istenünk egy Úr. (Márk. 12, 29.)

Tudjuk, hogy a bálvány semmi e világon és hogy nincs más Isten, hanem csak egy. (I. Kor. 8, 4.)

Nekünk egy Istenünk van, amaz atya, kitől mindenek vannak és mi is abban vagyunk. (I. Kor. 8, 6.)

Az Isten pedig egy. (Gal. 3, 20.)

15. Az Isten lényege.

Az Isten: lélek, s mint ilyen láthatatlan; mindenütt jelenlevő szeretet, jóság és igazság. Éppen azért hozzá tiszta szívvvel, igaz lélekkel, szeretetteljes alázattal közeledhetünk.

Az Isten lélek. (Ján. 4, 24.)

Az Istent soha senki sem látta, hanem amaz

egyszülött, ki az atyának kebelében vagyon, az beszélt meg nekünk. (Ján. 1, 18.)

Boldogok a tisztaszívűek, mert ők az Istent meglátják. (Máté 5, 8.)

Ezzel kapcsolatosan felvetődik az a kérdés is, hogy az Istent mi módon ismerjük meg, mivelhogy lathatatlan? Mindenek előtt oly módon, hogy lelkünk megérzi Istent a kitől származott. Ilyen nagy lélekkel voltak megáldva a próféták, apostolok és legfőképpen Jézus, akik legtöbbet megéreztek Isten lényegéből s az ők benső meglátásaikat közölték is velünk.

Ha a prófétákat olvassuk és tanulmányozzuk, mi is megértjük Isten lényegét. Ha azonban az élet súlyos terhei reánk szakadnak s a bánat és fájdalom állandó vendégünk lesz: még sokkal inkább közelebb jutunk Isten lényegének ismeretéhez. Az ember lelkének mélységeiben megvan a képesség arra, hogy az Istent megismerje. A fájdalmak, megpróbáltatások rendszerint az ember lelkében világos tudatra emelik az Istennek az előtt homályos képét.

Erre tanít egy világhíres lengyel író (Sienkievich : Őt kövessük) egyik elbeszélésében.

A történet szerint egy római százados Jeruzsálemben teljesített szolgálatot. Felesége Jézusnak rajongó követője volt, amit azonban a százados egyáltalán nem tudott megérteni. Nem bántotta felesége hitét, de nem is törődött vele.

A hívő nő meghalt egy véletlen betegség folytán s férje végtelen nagy bánattal özvegyen maradt. Ezután sem gondolt Istennel, de egyszer mégis nagy változás állott be lelkében.

Mikor Jézust keresztre feszítették, éppen őt küldötték ki, hogy a borzalmas kivégzésnél szolgálatot teljesítsen. Végig nézte a rettenetes látványt. Legfeljebb volt előtte a Jézus nyugodtsága és rendíthetetlen bizalma Istenhez. Midőn Jézus imádkozott, az ő elhalt feleségének mély hite jutott eszébe. Ugy érezte,

hogy elveszített feleségének lelke vele van s ettől a pillanattól fogva lelke meglátta, megérezte az Istent és mindig istenfélő, hívő emberré vált.

16. Az Isten tulajdonságai.

Isten tulajdonságai: Örökkévalóság, mindenhatóság, jóság és szentség, mit egy szóval tökéletességnek nevezünk.

Ezek mind olyan fogalmak, melyekről az ember csak nehezen szerezhethet ismeretet, s éppen azért, midőn Istenről gondolkozunk, csak a legnagyobb hódolattal, tisztelettel szabad azt tennünk. Mindazonáltal, aki Istentől igaz ismeretet akar szerezni, mind-ezeket a tulajdonságokat komolyan kell, hogy tanulmányozza. Erre int Pál apostol is. *A lélek mindent átvizsgál, még az Isten mélységeit is.* (I. Kor. 2, 10.)

17. Az Isten örökkévaló.

Isten mindig megvolt és mindörökké lenni fog. A szentírás ebben az értelemben változhatatlannak, függetlennek, elenyészhetlennek és halhatatlannak mondja.

Az Úr igaz Isten, élő Isten és örökkévaló király. (Jer. 10, 10.) Örökké megáll a te kegyességed. (Zsolt. 89, 3.)

Állandó a te királyi széked eleitől kezdve ; öröktől fogva vagy te. (Zsolt. 92, 2.) Avagy nem te vagy-e Uram öröktől fogva az én Istenem?

Az idők királyának pedig, a romolhatlan és lát-hatatlan egyedüli bölcs Istennek, tisztelet legyen és dicsőség mindörökkön örökké. (I. Tim. 1, 17.)

18. Az Isten mindenható.

Az örökkévalóság gondolatából következik, hogy Isten mindenható, azaz mindent megtesz, amit akar.

Ő kormányozza ezt a bámulatos nagy világot, melyben az ő akaratának kell érvényesülnie.

Midőn azt mondjuk, hogy Isten mindent megtesz, amit akar, akkor az Isten tökéletes akaratára kell gondolnunk s nem szabad azt hinnünk, hogy az ő akarata olyan, mint a zsarnok emberé, aki ma egyet, holnap mást akar, aszerint, amint hangulata, szeszélye vagy érdekei diktálják. Isten akarata mindig egy és ugyanaz. A természet és erkölcsi világ soha nem változó törvényeiben ismerünk rá Isten akaratára.

Én mindenható Isten vagyok. (I. Mózes 17, 1.)

Én vagyok az alfa és az omega, a kezdet és a vég, aki van, aki volt és aki jó, a mindenható. (Jel. 1., 8.)

A mi Istenünk az égben van és amit akar, azt mind megcselekszi. (Zsolt. 115., 3.)

19. Az isteni bölcsesség.

Az Isten bölcsessége abban áll, hogy ő tud, lát, hall mindent. Előtte a múlt, jelen és jövő egyformán tudva van. Mindennek ismeri az okát és célját s tudja mindazoknak a rejtett dolgoknak a lényegét, amelyeket az emberek nem ismerhetnek meg talán sohasem.

Istennek eme bölcsességére kell gondolnunk a nagy történelmi fordulatok alkalmával. A nagy nemzeti veszedelmekben is ott van Isten bölcsessége. Az emberiség a harcok és háborúk ellenére is előbbre halad.

Sokszor azonban a mi emberi tudásunkkal nem tudjuk megérteni Isten bölcsességét. Azt gondoljuk, hogy nem a bölcs Isten, hanem a véletlen vezeti a világ sorsát vagy a mi külön sorsunkat. Ez a tapasztalat onnan van, mert a mi tudásunk fogyatékos.

A gyermek az orvost, aki őt megoperálja,

kegyetlennek és irgalmatlannak mondja, mert csak a fájdalmat érzi és nem tudja, hogy éppen ezáltal mentik meg életét. Így vagyunk az isteni bölcsességgel is. Sokszor éppen abban van a nagy igazság és bölcsesség, amit mi nem tudunk megérteni.

Boldog ember, aki megnyerte a bölcsességet és az az ember, aki értelmet szerez. (Péld. 3, 14.)

A bölcsesség honnan jön tehát és hol van helye az értelemnek?

Rejtve van az minden élő szemei előtt, az ég madarai szemei előtt is fedve van.

A pokol és a halál azt mondják: Csak hírét hallottuk füleinkkel!

Az Isten tudja annak útját, ő ismeri annak helyét.

Mert ő ellát a föld határait, ő lát mindent az ég alatt. (Jób. 28, 19–24.)

20. Az isteni igazságosság.

Isten hatalmából, bölcsességéből következik az is, hogy ő igazságos. Ha mi mindennek nem tudhatjuk is okát és célját, Isten mindent igazsággal kormányoz, büntet vagy jutalmaz.

Ezén hitünket nem zavarhatja azon tény, hogy sokszor a jóknak és igazaknak szenvedniök kell, a bűnösöknek és irgalmatlanoknak jól megy a dolguk, mert ez csak időleges. Isten előbb vagy utóbb megfizet mindenkinek érdeme szerint. A jóknak a jutalom, a bűnösöknek pedig a bűnhődés végképpen el nem maradhat, ha néha késik is.

Az Atya személyválogatás nélkül ítél kinek-kinek cselekedetei szerint. (I. Pét. 1, 17.)

Megfizet mindenkinek az ő cselekedetei szerint, azoknak, akik jó cselekedetekben való kitartással dicsőséget, tiszteletet és halhatatlanságot keresnek, örök élettel, azoknak pedig, kik versengők és nem engedelmeskednek az igazságnak, hanem engednek

az igazságtalanságnak, bosszúság és harag lesz a büntetés. (Rom. 2, 6—8.)

21. Az Isten jósága.

Isten jósága alatt értjük azt az atyai gondoskodást, mellyel ő minket nemcsak teremtett, hanem testi és szellemi javakkal megáldott. Az Isten jósága oly nagy, hogy hibáinkért és vétkeinkért nem gyul azonnal haragra, nem büntet igazságának szigorával, hanem időt és módot ad a megjobbulásra s a megtérőket és megjavulókat mindig magához fogadja.

Ádám és Éva megszegték Isten parancsát, amiért megbűnhődtek keményen, de azért végképpen nem fordult el tőlük, hanem kegyelmébe fogadta és gyermekekkel is megáldotta. Istennek megbocsátó kegyelmét legszebben a tékozló fiú példázat mutatja. Isten előtt a megtérés lehetősége soha sincsen elzárva. Bármily nagy mértékben is eltérjen valaki az Istentől, ha van annyi ereje, hogy a megjavulás vágya fölülkerekedjék benne, ő mindig megbocsát és atyai szeretettel fogadja a megtérőket. Ez pedig onnan van, mert Istennek szeretete is tökéletes és azt akarja, hogy senki el ne vesszen, hanem az örök életre jusson.

Ez a tudat minden vétkezőt visszavezérelhet az Istenhez, mert a nagy bűnös sem tekintheti magát teljesen elveszettnek, hanem mindig reménye lehet a tiszta és erényes életre. Az ember azonban ezzel a hittel vissza is élhet. Az Istenhez térés nem lehet csak színleges, csak külsőséges, hanem teljes lélekből jövő kell, hogy legyen. Isten még a szivekbe, a legrejtettebb gondolatokba is belát. Őt nem lehet hamis tanukkal és beszédekkel, mint a világi birákat félrevezetni. Büntetései is arra valók, hogy az ember megjavuljon, a rossz útról a jó útra térjen. Midőn a világot az emberek gonoszságai miatt valami

nagy csapással sujtotta, először hosszú időt adott a megjavulásra s a büntetés csak akkor következett be, midőn már másképpen csakugyan nem tértek meg bűneikből. A jó és istenfélő embereket mindig kegyelmébe fogadta. Isten jóságával mikor büntet, akkor is áld. Esőt ad az igazaknak és gonoszoknak földjére egyaránt.

Jó és igaz az Úr, mert útba igazítja a vétkezőket. (Zsolt. 25, 8.)

Érezzétek és lássátok meg, hogy az Úr jó. Boldog az az ember, aki ő benne bizik. (Zsolt. 34, 9.)

Mert te Uram, jó vagy ... mindazokhoz, akik hozzád kiáltanak. (Zsolt. 86. 5.)

Senki sem jó, csak egy: az Isten. (Mt. 19, 17)

Akit szeret az Úr, azt megdorgálja. (Péld. 31, 12.)

22. Az Isten szent.

Isten szentsége alatt értjük azt a fönséges állapotot, mely szerint az Isten lényegéhez semmi mulandóság, tévedés, vétség vagy folt nem érhet fel. Ő ragyogó, tündöklő tisztaságban, fényben és igazságban áll mindenkoron a hívő szemei előtt. Ő egészen más, mint a gyarló emberi lény.

Az ő nevét csak tisztelettel, hódolattal és imádatlal ejthetjük ki.

A bujdosó Jákob álmából fölébredve így kiált föl: Mely rettenetes ez a hely, nem egyéb ez, hanem az Istennek háza és az égnek kapuja. (I. Mózes 28, 17.)

Szent, szent, szent a seregeknek ura, teljes mind a széles föld az ő dicsőségével. (Ézs. 6, 3.)

Az unitárius vallás tanítása szerint a szent jelző csak egyedül az Istent illeti meg.

Azonban szenthelynek nevezzük a templomot, istentiszteletet, szóval az oly helyeket és ténykedéseket, ahol és amikor Isten jelenlétét mélyebben át-

érezzük. Ilyen formán nevezzük szentjegyeknek az Urvacsoránál a kenyeret és a bort, szent leckének az alapigéket stb. Ezek azonban csak annyiban fedik a fogalmat, hogy Isten szentsége átsugárzik az ő házára, a templomra, az istentiszteletre, a bibliára, az urvacsorai jegyekre és minden oly ünnepélyes alkalomra, mikor és a hol Isten jelenlétét különösen átérezzük.

A római katolikusok oly embereket is szenteknek neveznek és a szentek sorába iktatnak, akik kiválóan kegyes életet éltek. Az ily szenteket istentisztelet és más imádságaik alkalmával segítségül is szokták hívni.

Az unitárius vallás értelme szerint a szent jelző a szó valódi-értelmében csak az Istent illeti meg. A szent-séges a legfőbb, legmagasabb érték kifejezése, éppen ezért a szent elnevezésre egyetlen földi ember sem méltó. A kiváló emberek életükkel, jellemükkel nagy hatással vannak életükben és halálukban is az élő emberekre s ilyenképpen hatnak és az embereknek a jóban segítségükre vannak. Olyan értelemben azonban, ahogy a katolikusok hiszik, a szentek sorába iktatott lelkek semmit sem használhatnak az élőknek.

II. Fejezet.

Isten munkája és gondviselése.

23. Az Isten munkája.

Isten munkája a világ teremtésében és fenn-tartásában nyilvánul meg, aki az ő bölcsességével a teremtett világot fönntartja és törvényeivel igaz-gatja. Isten munkája legtökéletesebben az emberi szellemben látszik meg. Az erkölcsi világ Isten aka-rata szerint igazodik.

Isten legnemesebb teremtvénye az ember, akit

Isten az ótestamentum szerint a maga képére és hasonlatosságára teremtett s akibe saját lelkét lehelte.

A szentírásban (I. Mózes 1, 1—31) le van írva a teremtés. Ez azonban a teremtésnek költői leírása, mert a világ előállása az emberi tudás által el nem gondolható idő, millió meg millió évek eredménye. Ami ott egy napnak van feltüntetve, az sok évszázadnak egyszerű, költői kifejezése. A teremtés leírásában a lényeg a fejlődés, amely sohasem tekinthető befejezettnek. A világ mindig előre halad, javul és tökéletesbűl s így Isten munkája folytonos.

24. Az Isten akarata.

Isten az embert azért teremtette, hogy az ő akaratát, amely szent és törvényeit, melyek tökéletesek, megtartsa és azok szerint éljen. Istennek ezt az akaratát a vallásos lélek érzi s lelkiismereti kötelességének ismeri az isteni törvény teljesítését, mely a lelki megelégedés érzését szűli, elmulasztását pedig lelki elégedetlenség követi.

Ha az ember megismeri az isteni tökéletes akaratot, nem is kíván másképpen élni, mint aszerint. Ez a legteljesebb boldogságra és öntudatra vezérel. Aki nem Isten akarata szerint él, mindig nyugtalan, elégedellen, még a levél zörrenésére is megijed. Az ótestamentumban nagyon sok példát találunk az Isten akaratát áthágó emberek lelki törődéseire, nyughatatlanságára. A fölismert isteni akarat ellen elkövetett vétket a szentlélek elleni bűnnek nevezik. A szentírás az ilyen bűnt megbocsáthatatlannak mondja.

Ha valaki valamit mond az embernek fia ellen, megbocsáttatik annak, de annak, aki a szentlélek ellen káromlást szóland: meg nem bocsáttatik (Luk. 12, 10).

Minden bűn és káromlás megbocsáttatik az

embernek, de a lélek káromlása nem bocsáttatik meg az embernek (Mát. 12, 31).

25. Isten szeretete.

Isten azért kívánja, hogy az ő törvényeit megtartsuk, mert azok a legjobb és legtökéletesebb törvények. Isten törvényei nélkül a természeti világ összeomlanék és az erkölcsi világ is csak az ő törvényei alapján állhat fenn. Ebből is kiviláglik Istennek az emberek iránt való szeretete.

A természeti világ egy nagy törvényen alapszik. Az ég számtalan csillagai ezek a világok a föld, a hold és a nap örökké változhatlan törvények szerint futják pályájukat, teljesítik hivatásukat.

Az embervilágban is ilyen változhatlan törvények vannak, melyek segítségével az egyén és a társadalom a tökéletesség felé halad.

III. Fejezet.

Az Ószövetségi törvény.

26. Az Isten törvénye.

Isten az ő akaratát csak tokozatosan közölte, mert az emberek nem voltak képesek azoknak a befogadására. Ilyen nevezetes isteni törvény a tizparancsolat, amely meglehetősen fejlett vallás-erkölcsi állapotot tüntet fel.

A zsidó nép idegen népekkel volt szomszédságban, néha pedig össze is vegyülve. Az ők prófétaik és más vezérek úgy fogták fel, hogy Isten csak az ők Istenük, csak őket védelmezi, oltalmazza és szereti, másokat nem. Az Isten, akit Jáhvénak neveztek, nemzeti Isten volt. Ez a felfogás a bálványimádáson jóval felül állott, de nagyon távol van a

nagy próféták és Jézus Isten fogalmától. Azonban ez is fejlett felfogás az ókori népek fogalmával összemérve. A Jáhvé, mint a zsidó nép istene, gyakran isteni parancsokat állított fel, mit Ádám és Éva történetéből is látjuk, különösen a bálványozás, az idegen Istenek ellen. Ezek azonban csak elszórt, alkalmi parancsok. Egységes, összefoglaló parancsot az Isten a tizparancsolatban adott ki a zsidó népnek.

Az ótestamentum leírása szerint ezen parancsolatot Isten a Sinai hegyen adta ki Mózesnek, a zsidó nép vezérének és prófétájának, midőn Egyiptomból menekülve, az *igéret földét* keresték. Mózes a parancsolatokat kőtáblára vésve átadta népének. Ezen törvények alapjai mai nap is a zsidó nép vallásának és rendkívül nagy jelentősége van. (II. Mózes 19, 20).

27. A tizparancsolat.

Az első parancsolat.

Én vagyok a te urad, Istened, aki tégedet kihoztalak Egyiptomnak földéből, szolgálatnak házából, ne legyenek tenéked én előttem idegen isteneid.

Második parancsolat:

Ne csinálj magadnak faragott képet, se semmi hasonlatosságot azoknak formájára, kik fenn az égben, az ég alatt a földön, vagy a föld alatt a vizekben vannak; azokat se ne tiszteljed, se ne imádjad; mert én vagyok a te Istened erős, bosszuálló Isten, ki meglátogatom az atyáknak vétkeit a fiakban harmad és negyedziglen azokban, akik engem gyűlölnék; és viszont irgalmasságot cselekszem ezerziglen azokkal, akik engem szeretnek és megtartják az én parancsolataimat.

Harmadik parancsolat:

A te Uradnak Istenednek nevét hiába fel ne vedd; mert nem hagyja az Úr büntetés nélkül, ha valaki az ő nevét hiába fölveszi vagy említi.

Negyedik parancsolat:

Megemlékezzél a szombat napról, hogy azt megszenteljed. Hat napokon munkálkodjál és minden dolgaidat elvégezzed! A hetedik napon a te Uradnak Istenednek szombatja vagy; ne tégy akkor semmi dolgot, se te, se fiad, se leányod, se szolgád, se szolgáló leányod, se barmod, se a te jövevényed, mely a te kapuidon belül van; mert hat napon teremté az Úr a mennyet, földet tengert és minden azokban lévő állatokat, a hetedik napon pedig megnyugodván az Úr és megszentelé azt.

Ötödik parancsolat:

Tiszteljed atyádat és anyádat, hogy hosszúéletű légy e földön és jól legyen dolgod, melyet a te Urad Istened ád tenéked.

Hatodik parancsolat:

Ne ölj.

Hetedik parancsolat:

Ne paráználkodj.

Nyolcadik parancsolat:

Ne lopj.

Kilencedik parancsolat:

Ne mondj a te felebarátod ellen hamis tanubizonyságot.

Tizedik parancsolat:

Ne kívánjad a te felebarátodnak házát vagy feleségét, se szolgáját, se szolgáló leányát, se ökrét, se szamarát, se semmi vagyonát, melyek a te felebarátodéi.

28. A tiz parancsolat tartalma.

A tiz parancsolat két fő csoportra oszlik. Első jele előadja Isten iránti, második jele pedig ember-társaink iránti kötelességeinket. Az első felét nevezhetjük más szóval vallási, a második felét (4—10) erkölcsi parancsoknak.

29. A vallási parancsok tartalma.

1. A vallásos parancsolatok mindenek előtt az Isten egyedüli imádását rendelik el. Ő a teremtő, a sorsunk, életünk irányítója, csakis őt imájduk és ne valamely bálványt.

2. Istent képekben, szobrokban ki ne ábrázoljuk, annál kevésbé gondoljuk azt, hogy más erő és más hatalom volna, ami megtart minket, mint az egy igaz Isten.

3. Isten nevét ok nélkül, komolytalanul, léhán, meggondolás nélkül soha se emlitsük. Amidőn esküszünk, a legkomolyabb és legszentebb elhatározással vessünk számot annak következményeivel.

4. Az ünnepnapokat pedig szenteljük hálaadó érzelmek között az Istennek s hassunk oda, hogy mások is, akik a mi környezetünkben vannak, ugyan azt tegyék.

1. Most lássátok meg, hogy én, csak én magam vagyok és nincsen isten kivülem! Én ölök és elevenítek, én sebesítek és gyógyítok és nincs, aki az én kezemből megszabadítson. (Mózes 32, 39.)

2. Kihez hasonlítjátok az Istent és minő képet készítettetek ő róla? (Ézs. 40, 18.)

Kihez hasonlítottok hát engem, hogy hasonló volnék, szólt a Szent. (Ézs. 40, 25.)

A képek hazugságot szólnak. (Zak. 10, 2.)

3. A hamis esküvést ne szeressétek, mert ezek azok, amiket én mind gyűlölök, ezt mondja az Ur. (Zak. 8, 17.)

4. Az én szombatomat megtartsátok, mert jel az én közöttem és ti közöttetek nemzetségről nemzetségre, hogy megtudjátok: én vagyok a Jáhvé, aki titeket megszenteltek. (II. Mózes 3, 13.) Nyugodjék meg a föld az Úrnak szombatja szerint. (III. Mózes 25, 2.)

30. Az erkölcsi parancsok tartalma

Az erkölcsi parancsok megrendelik mindenek előtt azt, hogy:

1. Szülőinket szeressük, tiszteljük, az irántuk való háláról soha egy percig is el ne feledkezzünk.

2. Embertársaink legdrágább kincsére: életére ne törjünk, hanem ellenkezően segítségére legyünk.

3. A test és lélek erkölcsi tisztaságáról soha se feledkezzünk meg. A házasság legyen tiszta, erkölcsi törvényen alapuló.

4. A más tulajdonát igazságtalanul ne igyekezzünk hatalmunkba keríteni sem fortély, sem durva eltulajdonítás által. A tulajdont tartsuk sérthetetlennek.

5. Embertársaink ügyében mindig csak a tiszta igazságot mondjuk, akár a bíróság előtt, akár pedig magán társaságban nyilatkozunk.

6. Mások állapotát, helyzetét, örömét és boldogságát ne irigyeljük, nekik bármi úton zavart okozni óvakodjunk.

1. Tiszteljed atyádat és anyádat, hogy jól legyen neked dolgod és hosszúéletű légy a földön. (Éfáz. 6, 3, 4.)

Őrizd meg, szerelmes fiam, a te atyádnak parancsolatját: és a te atyádnak tanítását el ne hagyd, kösd azokat a szivedre mindenkor, függeszd azokat a te nyakadra. Valahová ménendesz, az vezérel tégedet: mikoron aluszol, megőriz tégedet: akkor feléledsz, az beszélget teveled. (Péld. 6, 20, 21, 22.)

2. Ne gyűlöljed a te atyádfiát a te szivedben. (V. Mózes 19. 17.)

Magatokért bosszút ne álljatok szerelmeseim, hanem adjatok helyet az én bosszuállásomnak. Mert meg vagyon irva: Enyém a bosszuállás, én megfizetek, azt mondja az Úr. (Rom. 12, 19.)

3. Távoztassátok el a paráznaságot: minden bűn, melyet az ember cselekszik, a testen kívül va-

gyon: de aki paráználkodik, az ő maga teste ellen vétkezik. Avagy nem tudjátok-e, hogy a ti testetek a bennetek lakozó szent léleknek templomai, melyet vettetek az Úrtól és hogy nem a ti magatokéi vagytok? mert áron vétettetek. Dicsőítsétek az Istent a ti testeitekben és lelkeitekben (I. Ker. VI. 15—20).

4. Ne lopjatok, a te felebarátodat meg ne csaljad, se valamit ragadozással tőle el ne végy (III. Mózes 19, 12, 13).

Sem a lopók, sem a ragadozók, sem a fősvények, sem a részegesek, sem a szitkozódók Isten országának örökségét nem birják (I. kor. 6, 10).

Ne légyen azért a te zsákodban kétféle mérték, nagy és kicsiny. Ne légyen házadban különböző vékád, nagy és kicsiny, hogy meghosszabbítsd a te napjaidat azon a földön, melyet a te urad Istened ad tenéked (V. Mózes 25, 14, 15).

5. Hazug hirt ne költs a te felebarátodról és hamis embernek segítségül ne légy, hogy hamisan mellette megesküdnél (II. Mózes 23. 1).

Azért elvetvén a hazugságot, szóljon minden ember igazságot az ő felebarátjának. (Efez. 4, 25).

6. Szívből származnak ki a gonosz gondolatok, öldöklések, paráznaságok, házasságtörések, lopások, hamistanúbizonyságok, átkozódások (Máté 15, 18).

31. Mózes törvényeinek fontossága.

Mózes törvényeinek a zsidó nép életében rendkívül nagy fontossága van, mert e nép vallási és erkölcsi törvényeinek alapja lett. A zsidó nép életébeu valóságos fönntartó erővé, jövőt biztosító halalommmá vált.

Mindazonáltal ezen törvények nem tökéletesek, mert oly időben keletkeztek, midőn a zsidó nép a műveltségnek nem állott magas fokán.

Ezt a vallás erkölcsi törvényt tovább fejlesztették

a nagy próféták, akik nem elégedtek meg a vallás és erkölcs külső formájával, nem elégedtek meg egy ugynevezett jogi szövetséggel, amely Isten és ember között fönn áll, hanem igazi erkölcsi viszonyt fejlesztettek ki a vallást Isten és ember között.

Azonkívül a Mózes vallása a földi életen túl, egy magasabb, tökéletesebb állapotot: a lélek örök életét nem érintette oly mélyen, hogy azon az emberi lélek megnyugodhatott volna. A fejlődés erre a magaslatára a nagy próféták előkészítése alapján a názáreti Jézus vezette el az emberiséget.

32. Mit tanultunk eddig Istenről?

Megtanultuk eddig, hogy Isten egyetlen egy személyében és lényegében is s ezzel igazolva van az unitárius vallás egyik lényeges igazsága.

Isten mindentudó, mindenható, örökkévaló, tökéletes és szent; teremtő, gondviselő és törvényhozó.

Az ember pedig engedelmességre kötelezett gyermeke a Mindenhatónak.

Isten hatalmát, nagyságát, tökéletességét és szentségét jól megismertük az ótestamentumból.

Isten szeretetét és az embernek Istenhez való viszonyát Jézus értette meg, és fejtette ki emberi felfogás szerint tökéletesen. Éppen ezért Istenről való felfogásunkat még ki kell bővítenünk azzal, amit Jézus tanított róla.